

управлінської діяльності керівника комунікативна компетентність через ефективні техніки комунікації впливає на оптимальність роботи організаційної системи закладу освіти. Психологічного сенсу комунікативна компетентність набуває тоді, коли керівник формує і розвиває особистісний ресурс, посилюючи свою конкурентоспроможність в сучасних умовах управління, а також формує і розвиває комунікативну компетентність персоналу. У такий спосіб підвищується і управлінська компетентність керівника закладу освіти і створюється підґрунтя його професійного й особистісного зростання.

Література

1. Жуков Ю. М. Тренинг как метод совершенствования коммуникативной компетентности: дис. ... д-ра психол. наук. Москва, 2003. 356 с.
2. Пашко Л.А. Ларіна Н.Б., Руденко О.М. Комунікативна компетентність керівника. Київ : НАДУ, 2013. 76 с.
3. Приходько В.М., Приходько М.І. Комунікативна компетентність керівника навчального закладу як підґрунтя професійної культури спілкування. *Управління школою*. ТОВ «Вид. група «Основа». № 28–30, жовтень 2017 року. С. 25–30.
4. Редько С. Комунікативна компетентність як основа успішної управлінської діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу. *Педагогічний процес: теорія і практика (серія: Педагогіка)*. 2017. № 3 (58), С. 116–122.

КРЕОЛІЗОВАНИЙ ТЕКСТ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Ратушняк В. В.

*Студент факультету фізичного виховання і спорту
Науковий керівник – доц. Волошина О. В.*

У сучасній дидактиці одним з основних принципів є принцип наочності, що полягає в залученні органів чуття учнів до сприйняття навчального матеріалу. Аналіз методичних праць з проблеми наочності (О.Анісімова, О. Корда, Е. Нежура, О. Селіванова) дозволяє зробити висновки про переваги використання креолізованих текстів як засобу наочності з позиції психологічних особливостей вивчення певного матеріалу.

Мета статті полягає в обґрунтуванні використання креолізованого тексту як засобу активізації пізнавальної діяльності студентів.

Використання засобів візуальної наочності, в нашому випадку реклами і карикатури, обумовлено їх позитивним впливом на функціонування таких механізмів, як мислення, сприйняття, увага і пам'ять.

Виокремимо основні функції креолізованого тексту як засобу наочності:

1. Інформаційна функція. Креолізований текст повідомляє у вербально-візуальній образній формі інформацію про певну подію або явище; можемо розглядати його як інструмент створення образів немовних та мовних явищ, концептів, асоціацій.

2. Комунікативна функція полягає в тому, що за допомогою креолізованих текстів ведеться діалог з читателем. Креолізовані тексти використовують як фактор, так і результат успішної комунікації, в тому числі і навчальної.

3. Креолізований текст може виконувати освітню функцію: допомагає розв'язати оперативну пам'ять від утримання логічної послідовності. Креолізований текст є засобом стимулу висловлювання, що реалізується у створенні певної мовленнєвої ситуації. Може застосовуватися для створення певної ситуації

спілкування при вивченні практично орієнтованої теми. Оскільки наша мова, як і будь-яка інша діяльність, завжди мотивована і адресна, то для того, щоб у людини виникло бажання щось сказати, вона має опинитися в таких умовах, коли змушена буде це зробити. Отже, креолізований текст може виконувати функцію моделювання «передбачуваних умов» (термін К. Станіславського), відповідно до яких студент вестиме певну комунікацію. Ця функція може реалізовуватися в завданнях типу: «Що б Ви сказали, якщо б опинилися в ситуації, зображеній на картині?»

4. Виховна функція передбачає формування за допомогою креолізованих текстів певних моральних норм, позитивних почуттів і переконань.

5. Естетична функція. Креолізований текст занурює учнів в певний естетичний контекст. «Красиві актори, яскраві фарби, приємна музика, дизайн товарів і інтер'єрів, пейзажі і тварини – все це є важливим навіть для того, хто далекий від естетичного сприйняття навколишнього світу. Це сприяє формуванню смаку і естетичних уподобань» [4, с. 42].

6. Контролююча функція креолізованого тексту може бути реалізована при перевірці знань і умінь студентів.

Креолізований текст не тільки може виступати засобом наочності, він також може виконувати функцію активізації пізнавальної діяльності студентів.

Психологами було встановлено, що позитивні емоції посилюють, тонізують роботу кори головного мозку, а негативні – гальмують, пригнічують. Позитивні емоції спонукають людину до діяльності. Існує два методи вивчення дійсності: емоційний і логічний. І емоції, і мислення – це внутрішня діяльність (психіка), що аналізує інформацію про навколишнє середовище, на основі якої людина отримує орієнтири до певних дій. Тобто, у емоцій і мислення спільне призначення.

Проте ця функціональна спільність змінюється, коли абсолютизується роль мислення, а емоції виключають з процесу прийняття рішення (оцінювання), відносять до них лише результати цього процесу: хвилювання, переживання – тобто те, що є зовнішньою оцінкою. [2, с. 130]. Перевага емоцій полягає в тому, що вони спроможні захопити людину цілком, тоді як логічне мислення захоплює лише певну частину психіки людини. Тому, ймовірно, використання креолізованого тексту в процесі навчання може допомогти одночасно задіяти як емоційну, так і логічну сторони людської психіки. Наприклад, карикатура, апелюючи до почуття гумору студентів, викликає емоційне ставлення до досліджуваного матеріалу. І, відповідно, до одного з психологічних принципів свідомої діяльності людини. В першу чергу засвоюється і особливо міцно запам'ятовується те, що викликає певне ставлення. Так, сприйняття і розуміння карикатури завжди передбачає творчу, пошукову діяльність, оскільки карикатура створюється за принципом обманутого очікування, оскільки в карикатурі завжди присутня певна невідповідність, перебільшення або натяк на те, що знаходиться за кадром. Карикатура – це своєрідна загадка, для розв'язання якої необхідно докласти певних зусиль.

Розгадавши цю загадку, подолавши неоднозначність, закладену в карикатурі, стає зрозуміло, чому вона смішна, оскільки студенту для розуміння сенсу карикатури необхідно активізувати певні знання, докласти зусилля. Отже, карикатура в руках досвідченого викладача стає засобом посилення мотивації до навчання, активізації пізнавальної діяльності учнів, а також засобом створення сприятливого психологічного мікроклімату в групі. Як відомо, те, що в процесі вивчення викликає труднощі, але є цікавим, запам'ятовується мимоволі і краще,

оскільки бажання зрозуміти суть зашифрованої інформації (у нашому випадку причини комічного ефекту карикатури) мобілізує психологічну активність студентів.

Використання засобів візуальної наочності, в тому числі реклами і карикатури, обумовлено їх позитивним впливом на процес мислення. Процеси відчуття, сприйняття, пам'яті є основою для процесів мислення, тобто це відображення дійсності шляхом пошуку і знаходження істотних ознак явищ і предметів

Як відмічає О. Щукін, «...мислення, що виходить за межі чуттєвого досвіду, не втрачає зв'язку з відчуттями, сприйняттям і уявленнями, тому наочно-чуттєвий досвід має велике значення в процесі формування понять у всіх категорій учнів» [5, с. 72].

Існують різні способи пізнання дійсності, які корелюють з різними видами мислення. У психіці кожної людини різною мірою присутні три типи мислення: наочно-дієве, наочно-образне і абстрактно-логічне. В. Артемов виокремлює два види пізнання: 1) у науковому дослідженні за допомогою понять, що відповідає абстрактно-логічному типу мислення; 2) пізнання життя через образ, за допомогою мистецтва, розвиток у себе здатності пізнавати сутність предметів і явищ за їх суттєвими ознаками. Це означає сприймати їх так, щоб вони стали особливо змістовними: конкретними, чуттєво-наочними виразниками законів життя, що відповідає наочно-образному типу мислення [1, с. 248].

На наш погляд, специфіка використання креолізованих текстів полягає в тому, щоб в конкретних образах можемо представити закономірності навколишнього світу. В одних людей переважає абстрактне мислення, в інших – наочно-образне. Це визначається індивідуально-психологічними особливостями людини (більшою розвиненістю правої або лівої півкулі кори головного мозку), віком, можливо, культурно-історичним досвідом народу, його менталітетом. Вважаємо, що такі фактори необхідно враховувати при використанні креолізованих текстів при вивченні певних тем.

Отже, вважаємо, що безпосередня робота з наочним матеріалом допоможе викладачу підтримувати атмосферу творчого освітнього процесу. Потенціал подальшого використання креолізованих текстів вбачається ще й у тому, що візуалізація стимулює в студентів осмислення, узагальнення, уточнення образів, забезпечує повноту й цілісність їх сприйняття різних тематичних пластів у системі педагогічної освіти.

Література

1. Артёмов В. А. Психология наглядности по методике обучения иностранным языкам Текст. *Преподавание иностранных языков. Теория и практика* / под ред. А. Т. Базиева. Москва : Наука, 1971. С. 241-258.
2. Волошина О.В. Педагогіка інновацій у вищій школі. Навчально-методичний посібник. Вінниця, 2015. 161 с.
3. Волошина О.В. Использование ментальных карт в процессе преподавания дисциплин педагогического цикла. *Актуальные проблемы технологического образования: компетентность, мастерство, инновации* : Материалы IV Международной заочной научно-практической конференции. Мозырь, 2015. С.41-43.
4. Томбу Д.В. Социология рекламной деятельности: учебное пособие. Москва: ИД «Форум»: ИНФРА, 2009. 240 с.
5. Щукін А. Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика. Москва: Филоматис, 2003. 389 с.